

DE VERBEELDING VAN ROTTERDAM

en onding. Medici heb-
eld dat negen meter stij-
mens lichamelijk niet be-
meter (de vierde
tegen besluit wel.
Op een blok van

en moet dan een
tweede wastafel,
w.c. plus een extra
mits direkt inge-

ordt het
oor een
echnisch
te ma-

At die spul
in de huize
die we gebou-
bouwen. Oo-
kening hou-
comfort

In Rotterdam gebeurt het, zeggen ze in Rotterdam. Om dit voor eens en altijd aan de hele wereld te bewijzen, wordt de turbulente stadsontwikkeling door de eeuwen heen in een graphic novel vervat. 'Het is een ode aan de unieke urban culture.'

Door Noël Ummels

An ambitie geen gebrek. Heel Rotterdam moet zich figurant in het verhaal voelen, of beter: participant. En alle Rotterdamse brugklassers krijgen het boek cadeau, zo'n 7000 leerlingen. Een graphic novel over de ontstaansgeschiedenis van de stad, met de nadruk op stedenbouw en architectuur. Dat laatste is geen toeval, want initiatiefnemer Ellen Schindler (52) is ceo van architectenbureau De Zwarte Hond, gevestigd aan de Westblaak, in hartje Rotterdam. 'Wij zijn als ontwerpbureau stadsmakers. Om de stad te ontwikkelen, moet je die goed leren kennen en ervan houden. Maar wij zijn ook gebruikers van de stad en vinden eigenaarschap belangrijk voor het succes van steden, wijken, plekken en gebouwen.'

Dat verklaart de titel van het boek: *Ken je stad, maak je stad*. 'Het gaat over de liefde voor de stad en kennis van de stad. Over verhalen vertellen en verhalen maken. En dus over zijn bewoners, vooral gericht op jongeren.'

Schindler groeide op in Heerlen en ging op haar zeventiende in Rotterdam op kamers wonen. Rotterdam in de jaren tachtig: daar wilde je niet dood gevonden worden, terwijl je een bovengemiddelde kans had om er dood te blijven.

Rotterdam door de ogen van illustrator Esther Malaparte.

Abdelkader Benali (45), schrijver van de beeldroman en Rotterdammer in hart en nieren: 'Het was goor en smerig, verschrikkelijk.' Witte de With, nu een populair uitgaanscentrum, was een no-goarea, zegt Schindler. 'En de trein reed dwars door de stad; je kon zo bij de mensen binnen kijken. Maar ik had er vanaf dag een mijn hart aan verpand. Ik hou erg van die mentaliteit van niet lullen maar poetsen. Mijn lijfspreuk is: ontwikkeling mogelijk maken. Met het boek wil ik duidelijk maken dat wij allemaal stadsmakers zijn, elke dag en overal.'

Megaproject

Als liefhebber van het genre stuitte Schindler op een graphic novel over Chicago. Dat kunnen wij ook, dacht ze met Rotterdamse bravoure. En dus begon ze aan een project dat een jaar in beslag gaat nemen en waarbij ze het liefst de hele stad betreft: de gemeente, het bedrijfsleven, kunst- en onderwijsinstellingen, maar vooral de burger. Een kostbaar project ook, zodat Schindler alle mogelijke potjes probeert te openen en sponsors aan zich bindt. Plus natuurlijk de makers van het boek: een team van tekenaars uit de stad en een van zijn bekendste schrijvers. 'Al woon ik tegenwoordig in een buitenwijk van Rotterdam', bekent Benali. 'Het heet daar Amsterdam.'

Benali werkt met veel enthousiasme aan de beeldroman over zijn geliefde stad. 'Het ongepolijste brutalisme met die rechthoekige vormen laat zich goed in vlakken vertellen, het schreeuwt erom ver-

beeld te worden. Ook de soundtrack van de stad maakt het interessant: geluiden die je op papier tot leven wekt, waaronder die van de transportmiddelen.' Een daarvan gaat een hoofdrol in het verhaal vertolken. 'De twee hoofdpersonen stappen op de metro en belanden door een stroomstoring in een *timehole*: de metro boort zich door tijd en ruimte. Op elk station komen ze in sleutelmomenten van Rotterdam terecht en helpen dan mee met bouwen aan de stad van die tijd. Zo laten we de lezer de geschiedenis herontdekken om onze tijd een kader te geven.'

Rotterdam

Uiteraard biedt een van de haltes toegang tot het bombardement, de meest ingrijpende gebeurtenis voor het aanzien van de stad. En verder komen er tijden voorbij waarin er eveneens klimaatverandering optrad, wat de opmaat is naar Rotterdam: de apocalyptische stad van de toekomst, bij de laatste metrohalte. Maar een doemboek wordt het niet, het moet juist inspireren om er iets goeds van te maken: van het huidige Rotterdam op weg naar een toekomst waarin iedereen meedoet. Dat is moeilijk genoeg voor de voorheen volkse stad, die ook niet ontkomt aan gentrificatie, met in het kielzog onbetaalbare woningen. De beeldroman moet iedere lezer ervan overtuigen dat die kan bijdragen aan de ontwikkeling van de stad. Benali: 'Burgerschap

Edwin Hagendoorn illustreert 'Rotterdam'.

en betrokkenheid bij de buurt zijn belangrijke thema's. Iedereen moet eigenaar van de stadsontwikkeling worden. Er is verbeelding nodig.'

Een zo breed mogelijk publiek is dan ook gewenst. 'Vandaar dat alle brugklasleerlingen het boek cadeau krijgen', zegt Schindler. 'Zij gaan ineens met de fiets naar school en hun actieradius wordt groter: hét moment dat ze de stad ontdekken en hopelijk ervan doordrongen raken dat ze het verschil kunnen maken.' Als het aan de makers ligt, wordt het boek verder een must-have voor iedere architectuur-, strip- en Rotterdam-liefhebber. Volgens

Benali wordt het 'een ode aan de unieke Rotterdamse *urban culture*'. Hij schreef romans, gedichten en toneelstukken en waagt zich nu aan een nieuwe discipline. 'Ik heb als tiener veel graphic novels gelezen en had al langer de ambitie er een te schrijven. Dit is een fantastische mogelijkheid. Binnenkort ga ik met Hanco zitten om te horen wat een tekenaar van de scenarist verwacht.'

Schim in de stad

Hanco Kolk is met zijn 64 jaar en een oeuvre dat zo'n vier decennia omspant een van de meest ervaren stripmakers van Nederland en een kopstuk onder de tekenaars van *Ken je stad, maak je stad*. Egon de Regt (29) is een van de aanstormende talenten. Hoewel hij pas vier jaar in Rotterdam woont, is hij lyrisch over de stad. En ook hij maakt zich

De filmische blik van aanstormend talent Egon de Regt.

zorgen. 'Overal waar je kijkt zie je wel een hijskraan boven de gebouwen uittorenen', zegt hij. 'De stad transformeert voortdurend. Die dynamiek is interessant. Maar nu er voornamelijk dure appartementencomplexen verrijzen, waar de meeste Rotterdammers alleen van kunnen dromen, kan het gebeuren dat ze zich op den duur minder verbonden voelen met de stad.' Hij stelt voor om de stadsontwikkeling meer vanuit de bevolking te initiëren om zo te voorkomen dat je het gevoel krijgt als een schim door de stad te bewegen. 'Ik hoop dat de graphic novel laat zien dat we allemaal invloed hebben.'

De Regt beziet zijn nieuwe woonplaats met filmische blik, helemaal nu hij zich over het heden van Rotterdam ontfermt in de graphic novel. 'Ik loop met een soort frame van 1920 bij 1080 pix over straat', lacht hij. 'Die enorme betonnen gebouwen, die brede straten: het biedt voor mij als illustrator geweldige inspiratie en mogelijkheden. Ik ben ook gek op de ruwe randjes van de stad en de oude spoedbouw, waar de noodzaak van afspat. Het urbanisatieproces is visueel ontzettend esthetisch en ik vind het heden een interessante tijd, want er is zo veel aan de hand.'

Schindler zwoegt intussen op z'n Rotterdams voort om de stad een bewaarboek van allure te bezorgen. 'Dit is het begin. Er komt ook lesmateriaal.' Het Lyceum Rotterdam is als pilotschool betrokken bij het project en stelt lesplannen op voor vakken als geschiedenis, Nederlands, kunst en filosofie. 'We willen het verhaal terugbrengen in de stad en kinderen het gevoel geven: dit is mijn stad en ook ik ben stadsmaker. Dáár gaat dit boek over.' □

'We laten lezers de geschiedenis van Rotterdam herontdekken om onze tijd een kader te geven'

Ken je stad, maak je stad verschijnt vóór het schooljaar 2022-2023. kenjestadmaakjestad.nl